

не погибель, а спасіння, яке необхідне людині для позбавлення від «жахів життя».

Висновки

Отже, методологічний потенціал концепції юродства у моральній теології В. Екземплярського, її значення для сучасної духовної культури, зокрема й християнської, є вельми очевидне. Юродиві чимось нагадують Дон Кіхота М. де Сервантеса чи князя Мишкіна Ф. Достоєвського, однак це їхнє наївне безумство таким видається лише на перший погляд. Насправді специфіка християнського юродства полягає не у втечі у такий спосіб від світу, а у боротьбі з його недоліками. *Юродство – істинне безумство, яке, по-перше, уникає впливу тотальної «влади об'єктивної», по-друге, за допомогою екзистенційних категорій апофатичності, безглуздя й парадоксу знаходиться ніби «по ту сторону добра та зла», уникаючи вад здорового глузду та умовностей життя, а насправді за допомогою геніального «каліцтва» відкриває істинний містичний вимір буття, по-третє, юродивий, як «дурень християнський», пізнає світ та Бога шляхом рятівної потворності, в якій приховується скорбота за неуніфікованим світом.* Всепоглинаюча сила любові юродивого, на думку київського вченого, тяжіє до неадекватних та «хворобливих» форм поведінки на

фоні стандартизованої одномірності сьогодення, але саме в ній сутність віри як «зустрічі» людини з Особистістю Творця та Всевишнього.

Список літератури

1. Горичева Т. Православие и постмодернизм /Т. Горичева. – Л.: Изд-во Ленин. ун-та, 1991. – 64 с.
2. Малин И. Современная философия деятельного па-стырства: от одиночества к обретению смысла /И. Малин // Перспективы христианской философии в России: сб. ст. Междунар. философ.-богослов. семинар; соредатор.: М.Н.Черенков, И.И. Малин (сост. сб.) [и др.]. – Москва: Изд-во Ассоциация «Духовное возрождение», НИЦ Поволжья «Нижегородское религиозно-философское общество», 2010. – С. 96-107.
3. Рацінґер Й. Цінності в часи перемін. Долання майбутніх викликів / Й. Рацінґер; [пер. з нім. О. Конкевича]. – Львів: Місіонер, 2006. – 168 с.
4. Риккерт Г. Философия жизни / Г. Риккерт. – К.: Ника-Центр, Вист-С, 1998. – 507 с.
5. Шестов Л. Сочинения в 2-х томах /Л. Шестов. – Томск: Водолей, 1996. – Т 2. – 448 с.
6. Экземплярский В. Несколько слов уволенного профессора духовной Академии в защиту своего богословского направления / В. Экземплярский // Его же. За что меня осудили? – К., 1912. – С. 3-20.
7. Экземплярский В. И. Несколько слов о христианском юродстве и о христианской силе / В. И. Экземплярский // Христианская мысль. – 1916. – №11. – С. 59-72.
8. Экземплярский В. Христианское юродство и христианская сила (К вопросу о смысле жизни) / В. Экземплярский // Христианская мысль. – 2004. – №1. – С. 123-146.

И. Печеранский

ЮРОДСТВО ВАСИЛИЯ ЭКЗЕМПЛЯРСКОГО И СОВРЕМЕННОСТЬ

В статье проанализирован феномен юродства в контексте творчества профессора нравственного богословия Киевской духовной академии Василия Экземплярского (1875-1933). Определены содержание и важность этого понятия для реставрации идеалов общественно-церковной и светской «здоровой» жизни в современном глобальном мире.

Ключевые слова: Киевская духовная академия, Василий Экземплярский, юродство, православно-академический теизм, моральное богословие.

I. Pecheransky

VASILY EKZEMPLYARSKY'S IDIOTCY AND MODERNITY

The article deals with the phenomenon of idiocy in the context of art of Vasil Ekzemplyarsky (1875-1933) a professor of moral theology of the Kiev Theological Academy. Content and the importance of this concept for the restoration of the ideals of social and church and secular "healthy" life in the modern globalized world are defined.

Key words: Kiev Theological Academy, Vasil Ekzemplyarsky, idiocy, Orthodox academic theism, moral theology.

УДК 21+215:130.2

А.І. Яковенко

ОСОБЛИВОСТІ РЕЛІГІЙНОГО СКЛАДНИКА В СИСТЕМІ ХРИСТІЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ

Східноукраїнський національний університет ім. Володимира Даля

Анотація. У статті здійснюється християнсько-екзистенційний аналіз проблематики християнської системи виховання в контексті релігійно-філософського дослідження та експлікація традиційно-християнського ідеалу виховання особистості враховуючи різні рівні Євангельської рефлексії.

Ключові слова: Свята Трійця, Біблія, релігія, мораль, християнський ідеал, християнське виховання, Ісус Христос.

Вступ

Сучасний зміст виховання, як зазначено в «Національній програмі виховання дітей та молоді в Україні» та в дорученні Президента України № 1-1/657 від 08.07.2005 року «Щодо подолання морально-духовної кризи суспільства», складає науково обґрунтовану систему загальнокультурних і національних цінностей та відповідну сукупність соціально значущих якостей особистості, що характеризують ставлення до суспільства й держави. Це, у свою чергу, підтверджує необхідність подальшого ви-

вчення зазначеної проблеми в рамках співвідношення християнських духовно-моральних імперативів суспільного устрою життя із законами світського розвитку України загалом.

Мета статті – дослідити потенціал духовних цінностей християнської системи виховання, пропонуючи нове розуміння побудови християнської ціннісної орієнтації, коли конкретне індивідуальне гармонійно сполучається із загальним суспільним, кінцеве усвідомлюється через вічне, набувається вмотивованість доброчинності в соціокультурному просторі.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань: показати оригінальність християнської системи виховання як значимого синтезу духовності, моральності й естетичності; проаналізувати й систематизувати дефінітивний чинник екзистенційного характеру системи виховання як породження християнського способу життя; визначити особливості ґенези християнської системи виховання як феномену духовного життя в контексті положень Євангельського віровчення.

Аналіз досліджень і публікацій

Проблема дослідження теоретичних засад християнського виховання посідає належне місце у філософській та релігієзнавчій думці. У статті в процесі основних тенденцій у вивченні проблематики християнського виховання враховано праці науковців, теологів, а саме: Дж. Альцого, Амвросія Медіоланського, Е. Гілсона, Григорія Богослова, Дж. Дональдсона, Епіфанія Саламінського, Іларія Піктавійського, Іоанна Дамаскіна, Іоанна Златоуста, Іоанна Павла II, Х. Кіна, Кирила Єрусалимського, Клімента Римського, А. Колодного, М. Маккавейського, Мелітона Сардійського, М. Миролубова, В. Мокрого, Дж. Молера, М. Олесницького, В. Оргиша, О. Предко, Е. Робертса, П. Соколова, Тейяр де Шардена, К. Ушинського, Феодорита Кирського, Л. Филипович, І. Франка, Е. Фромма, А. Чернія, К. Шмидта, С. Ярмуса, П. Яроцького.

Християнський письменник Епіфаній Саламінський пов'язує духовність тільки з вірою. Християнський теолог звертає увагу на той факт, що віра постає як щось абсолютно ірраціональне в системі духовного пізнання. Віра відмінна від знання. Християнський теолог у своєму творі «Про міри і ваги» показує, що ці дві сфери існують кожна за власними законами. Закони знання як і віра є дух, а закон віри – це закон духу. Закони знання невід'ємні від виховання, а виховання невід'ємне від освіти. Виховання корелює зі значеннями таких функцій, як знання і навички. Наявність цих каузальних зв'язків між досягнутими обсягами таких уявлень дозволяє встановлювати відповідність із маючим рівнем духовності в суспільстві [13].

Експлікація феномену людини з її сутністю, якій притаманний особливий тип духовної й тілесної організації із її діяльністю в системі суспільних відносин, є основою християнського антропологічного життєвідчуття. Доцільність релігійного виховання зумовлюється природною потребою людини та самим значенням віри в сутності людської душі. Християнський теолог, святий Григорій Ніський у творі «Про долю» кваліфікував віру як одну з найкращих рис у християнському вченні про виховання, де людина постає об'єктом Божественної любові з правом на індивідуальне самовираження в поєднанні з високою відповідальністю перед суспільством. Метою релігійного виховання є розвиток духовності особистості – носія християнських рис, а саме: милосердя, ширості, співчуття, любові [16].

«Християнське виховання в центрі уваги ставить постать особистості, її самодостатність, а в самовизначенні акцент переносить на персональну значущість», – зазначає вчитель церкви і християнський

теолог Іларій Піктавійський у творі «Про синоди». Відповідно, ціннісними орієнтирами постають не якісь відчужені ідеологеми, а близьке до духу кожного християнина царство Боже. Сутність провідної ідеї життя людини в – наслідуванні кеносису Ісуса Христа, та його пізнання – це шлях життя. [17].

Основна частина

Система християнського виховання становить собою сегментальний конструкт сходження конкретної людини до аксіологічного екзистенціалу духовної культури, її входження в духовний культурний простір й актуалізацію для себе його основних структурних елементів. Творити християнську культуру означає розкрити глибину свого серця, нести християнський дух назовні.

Система християнського виховання відкриває можливості перетворення, відродження людини, що постає як обов'язкова умова для початку її шляху до порятунку. Процес християнського виховання в його основі, за його сутністю можна звести до вирішення єдиного завдання: формування в людині чистої совісті. Філософія християнського виховання узагальнила наявні суперечності та кризові ситуації в системі християнського виховання на методологічному рівні, і сучасні християнські релігійні філософи, пропонуючи нове розуміння побудови соціокультурного простору, формулюють в аспекті Євангельського розуміння такі принципи: тотожності протилежностей у нескінченному; самоорганізації буття як його атрибутивної властивості; оновленої форми діалектичного сходження від абстрактного до конкретного; доповнюваності протилежностей; діалогової взаємодії основних суб'єктів освіти. Потреба в діалозі, творчій взаємодії учасників виховного процесу вимагає чіткого визначення тих загальнолюдських цінностей, інтересів, якими вони повинні проїматися [3, с. 135-163].

Християнська система виховання має значний соціогуманістичний потенціал. Ми вважаємо, що в українському народі еклесіологічний складник має велике значення і не існує більшої виховної інституції, ніж церква. Релігійна культура української еклесіології як суб'єкта всесвітнього релігійно-історичного процесу дає поняття про духовно-моральний закон як про імператив, перетворюючи за його допомогою буття людини на ортодоксально-аксіологічне існування, що закладене в традиціях християнства і визначає архетип усієї духовної культури й способ життя особистості в соціумі.

Християнсько-аксіологічна система виховання спирається на фундаційні функції конструкта християнських цінностей, де пріоритетне значення мають відношення Євангельського спрямування й мети. Коли системно-інтенційна спрямованість мети має сенс у самій собі, тоді у найбільш загальному вигляді експлікує себе християнський екзистенціал (фундаційна риса присутності) цінності – і в цьому відношенні необхідним є усвідомлення характеристик «мети» і «абсолютності» в контексті національної спрямованості. [6, с. 472-491].

В аксіологічній системі християнства цінність для людини постає як значущість об'єктів навколишнього світу, що визначають залученням до сфери люд-

ської життєдіяльності, християнських моральних норм і християнських принципів. Духовний фунда-тор М. В. Гоголь зазначав: «Володіємо скарбницею, якій немає ціни, і не тільки не турбуємося про те, щоб відчути це, але навіть не знаємо, де поклали її. У господаря запитують про найкращу річ у його домі, а сам господар навіть не знає, де вона лежить... І цю Церкву, створену для життя, ми до цих пір не ввели в наше життя... Моральне багатство народу наочно вираховується пам'ятниками на загальне благо... З цими пам'ятниками зростається моральне почуття народу, вони – його живильний ґрунт, у ньому його корені, відрвіть його від них воно зав'яне, як скошена трава» [4, с. 103].

Мета християнської системи виховання – це щастя людини. Тільки в служінні закону християнської любові, у поступовому наближенні до високого християнського ідеалу люди досягають справжнє, непохитне щастя.

Найбільш аргументованим, на нашу думку, є положення про те, що християнська система виховання є не лише універсальною, а й індивідуальною, оскільки в кожній людині вона шанує особистісну християнську пневматологію. Християнство сформува-ло фундамент для творчих та великих ідей виховання особистості: ідеї загального навчання та ідеї індивідуалізації виховання. Погоджуючись із цим твердженням, християнський теолог М. Олесницький відстоює думку, що християнська система виховання є практичною, прикладною наукою, яку він об'єднує в єдиний загальний, а саме науку про дух. Такий погляд на генезис християнської системи виховання як самостійної науки є добре відомим: християнська система виховання як самостійна наука має власний предмет для дослідження, а саме – християнське виховання [9, с. 21-43].

Християнська система виховання є засобом пізнання людиною себе та світу і постає методологічним відтворенням натуралістичної ідеї виховання, а саме: життя у Христі. Релігійна християнська система виховання в широкому розумінні постає як збирання наук про людину, а у вузькому сенсі – збирання виховних правил.

Досвідченість Євангельського знання виступає першою аксіомою релігійно-філософської методології християнської системи виховання. Проте християнська система виховання створюється особливим духовним досвідом. І в цьому факті полягає друга найважливіша аксіома релігійно-філософської методології християнської системи виховання. Духовний досвід розуміють як переживання або випробування силами людської душі духовного змісту, а через них – надчуттєвих предметів. Отже, специфіка релігійно-філософського досвіду обумовлює специфіку предмета християнської системи виховання [7, с. 21-547].

Християнство протягом століть віднаходило оптимальні шляхи відповідного формування людської особистості та способи впливу на свідомість, почуття, волю людини. Сприймаючи Євангельські істини як сенсирні складники системи християнського виховання, християни втілювали їх у життя, що, в свою чергу, впливало на характер виховання. Викладені в новозавітній науці основні засади вихо-

вання, через християнські звичаї і побутовий устрій життя, були реальною практикою перших християнських століть. Емпіричне християнське життя було осередком нової духовної культури. Першосвященник Ісус Христос стає ідеальною нормою поведінки християнина, а християнська система виховання стає онтологічним центром християнського світогляду. Теорія християнського виховання розкриває ідеал виховання для особистості. Ми впевнені у тому, що всі найкращі філософські теорії та теорії виховання були ідеалістичними. Слід підкреслити, що християнська система виховання розглядає християнський ідеал з точки зору формування його на різних рівнях, так би мовити, від загального до часткового в контексті Євангельського світорозуміння [8, с. 316-349].

На наш погляд, визначальним рівнем при цьому розглядався Євангельський ідеал, закладений у книгах Біблії, який був покладений в основу виховання різних етносів та соціумів. Євангельський ідеал виховання постає вічним і незмінним імперативом. Євангельський ідеал є метою життя людини, при цьому абсолютною метою є Царство Боже. Система християнського виховання має бути спрямована на підготовку до небесного Царства Божого, а Євангельський ідеал (Ісус Христос) абсолютним взірцем на цьому шляху.

Християнська система виховання базується на онтологічній основі релігійно-історичної практики, емпіричним фундаментом якої був реальний факт існування Ісуса Христа, як сакральний екзистенціаль абсолютного ідеалу. Християнство вважає Ісуса Христа фундатором новозавітної науки, яка дає експлікацію вічних основ виховання особистості. В християнстві зв'язок виховання з релігією є основоположним. Християни перших століть організували своєрідну систему виховання, в основі якої був загальний релігійно-виховний принцип. Варто звернути особливу увагу на екзистенційний характер системи виховання як породження християнського способу життя, що, в свою чергу, характеризується конкретно-історичною формою християнської духовності й постає як світоглядний духовно-релігійний метод. Духовно-методологічним сегментом у розумінні християнської системи виховання, її співвідношення з християнською аксіологічною системою постає Євангельська ідея виховання [10, с.561-578].

Християнська система виховання – це галузь знань про виховання, процес цілеспрямованого впливу на людину у її Богопричетності, засіб пізнання людиною себе як духовної особистості. Спираючись на концепцію духовної очевидності, або релігійно-філософського досвіду у світлі Євангельської рефлексії, знання визначають як зустріч, або з'єднання між об'єктом і суб'єктом, що постає як системна цілісність сакральних-духовних інтенцій об'єкта (Бога), які констатуються єдністю із антропо-буттям суб'єкта (людини). Християнська система виховання може здійснювати функцію синтезу наукових знань про людину, її природу, організацію виховання й діяльності, при цьому світоглядна основа її залишається незмінною, а саме – релігійною. У концепції християнської системи виховання суб'єкт (людина) у своїй репрезентаційній формі, у

межах своєї індивідуальності пізнає онтичність свого антропо-буття, абсолютність найвищого рівня (Бога) [14, с.261-285].

Святе Письмо подає ієрархію цінностей як абсолютні антропологічні критерії орієнтації особистості у світі власній душі, як важливий складник психосоматичного конструкту. Християнська антропологічна установка, яка постає реалізованою в контексті християнської системи виховання, зорієнтована на християнське вчення про Святу Трійцю з досконалим вченням про Бога, з антропологічним духовним катарсисом, у якому полягає повнота богопізнання. Саме Бог – Свята Трійця є все в усьому, у Ній вся онтологічна істина, все життя, вся вічність. «Бог є любов, і хто перебуває в любові, той перебуває в Богові, і Бог перебуває в ньому» (1 Іоанна 4:16) [2].

Метою християнської системи виховання є всебічний розвиток особистості, коли всі здібності розуму, волі і серця бажать Божої любові. «Є тільки один ідеал довершеності перед яким схиляються всі народності, це ідеал, що його дає нам християнство... Воно дає життя й указує вищу мету всякому вихованню, воно ж і повинне слугувати для виховання кожного християнського народу джерелом усякого світла й усякої істини. Це невгасимий світоч, що йде вічно, як вогненний світ у пустелі, і попереду людини і народів; за ним повинен прямувати розвиток усякої народності і усяке виховання, що йде разом з народністю» [11, с. 101 – 102].

Отже, цінності, які створює людина своєю креативною рефлексією, є значущими. При цьому християнська аксіологія відображає шляхи духовного перетворення особистості. Релігійний дослідник О. Шмеман писав: «Бути християнином – це не означає погодитися з «ученням» чи «доктриною» про Христа, а прийняти Його досвід як життя, як «світло життя». Тільки в такому випадку людина може сказати, що вона творить справжню християнську культуру» [12, с.241].

Християнський світогляд, християнська аксіологічна система пронизують усю нашу українську національну культуру, історію, народні традиції. Без вивчення основ християнства як світової релігії, засад християнської системи виховання неможливо бути культурною і повноцінно освіченою людиною. Аксіологія християнської системи виховання, християнської культури ефективно допомагає вирішувати проблеми, що осмислювалися століттями, збагнути мету онтології особистості, набути цілісного світорозуміння.

Євангельський розгляд ґенези християнської системи виховання, самих християнських ціннісних засад, які постають як феномен духовного життя, є основою християнської релігійної концепції. Первинною в цьому плані є ідея з'ясування окремих сторін християнського віровчення – антропологічної, гносеологічної, онтологічної проблем взаємовідношення Бога і світу через експлікацію питань богопізнання, розкриття своєрідності рефлексії християнської релігійної філософії стосовно основних положень Євангельського віровчення. [5, с.173-194].

Розчинення релігійного досвіду, на релігійно-філософському інтуїтивному акті, на наш погляд, обумовлене іманентизацією релігійної практики. У

релігійно-філософському досвіді, що вбирає в себе релігійну практику, відбувається не тільки розчинення суб'єкта в предметі, але одночасно й розчинення предмета в суб'єкті при збереженні особистої індивідуальної неповторності людини в християнській системі виховання. У релігійній практиці людина відкриває Бога в собі самій. Тобто мова йде про можливість існування християнської релігійної філософії як традиційного складника християнської системи виховання, що утворюється актуальністю і легітимізацією людської діяльності й системи осмислення навколо Євангельсько-духовної основи.

В основі прогресивного напрямку релігійно-філософського розуміння християнської системи виховання в її аксіологічному контексті покладена гносеологічна проблема як одна з основ визначення науково-методологічних орієнтирів, що забезпечує гармонію між особистістю та Богом у християнській системі виховання. Християнська система виховання повинна будуватися на релігійних засадах, бо християнська релігія дає єдино правильну відповідь на запит людської думки про істину. Євангеліє як кодекс безмежної і самовідданої любові з морального удосконалення особистості показує витоки істинної гуманності [15, с.462-475].

Поняття «любов», як ми вважаємо, в християнській системі виховання є найважливішою засадою. Під поняттям «любов» в онтологічному сенсі у християнському вченні мається на увазі основа всього буття. Вищий закон людського буття визначає любов, що постає в новозавітних заповідях християнською чеснотою, як прояв вищого морального сенсу в християнській системі виховання. Сакральна книга християнства – Святе Письмо надає верифікаційну експлікацію діяльності Бога як прояв абсолютної чистої любові, як любові вселенської. Любов до Бога та до ближнього свого – це основа християнської онтології, гносеології, антропології, аксіології, праксеології. Любов постає як бачення ближнього в Богові. Любов до Бога – це усвідомлення людиною певної духовної сфери трансцендентного, сенс існування особистості. Любов є один з елементів системного вираження божественної сутності, іманентна риса особистості. «Бог нічого не шукає взамін. Його любов є – абсолютно безкорисною. Як любов Бог дає себе як досконале єство» [1, с.130]. Любов є покликанням людини і єдиною можливістю її подальшого існування. Біблія – це сакральне християнське першоджерело, яке показує любов, як безумовний початок інтенційного звернення, діяння, креативу, як першопричину та першооснову великої людської здібності – приймати любов до Бога та людини, як Божого образу і подоби.

Християнська спадщина містить високий виховний потенціал, оскільки в ній різноманітними засобами подано не лише духовні цінності свого часу, але й сутнісні проблеми буття.

Висновки

Заглиблюючись у сутність духовної культури, потрібно враховувати насамперед, що саме християнство є тим елементом, що творить культуру й зміст життя українського народу. Християнство із Євангельською вірою (Філіп. 1:27) [2] відіграло значну роль

в устрої життя нашої держави й суспільства, сім'ї та людини, нашої духовності й моралі, нашої культури та виховання. Не враховувати цю обставину в процесі виховання не можна, оскільки це може призвести до непередбачених наслідків. Найважливішою обставиною, що характеризує християнську культуру, є те, що вона була й залишається духовно значимою, і одна ця обставина визначає необхідність її вивчення у наш прагматичний час.

Список літератури

1. Бердяев Н. Экзистенциальная диалектика божественного и человеческого // Бердяев Н. – Париж: Умса-press, 1952. – 246 с.
2. Библия: Книги Священного Писания Ветхого и Нового Завета, (канонические) – СПб.: Духовное просвещение, 1991. – 1193 с.
3. Глубоковский Н. Христианское чтение. Учение апостола Павла / Н. Глубоковский – СПб.: Изд-е Т-ва М.О.Вольф, 1899. – 269 с.
4. Гоголь Н. Авторская исповедь. – Псков: Всероссийский фонд культуры. Псковское отделение, 1990. – 128 с.
5. Голубинский Ф. А. Лекции по философии / Ф. А. Голубинский – М.: Изд-е В. М. Саблина, 1911. – 491 с.
6. Киреевский И. В. Избранные статьи / Киреевский И. В. – СПб.: Типография М. М. Стасюлевича, 1908. – 812 с.
7. Кирилл Иерусалимский. Поучения огласительные и тайноводственные / Кирилл Иерусалимский; [пер. с древне-

реч. К. Мочолова]. – СПб.: Книгоиздательское тов-во «Просвещение», 1911. – 719 с.

8. Николин И. П. Курс основного богословия, или апологетики / И. П. Николин – Сергиев Посад, 1910. – 765 с.

9. Олесницкий М. Курс педагогики (руководство для женских институтов и гимназий, для высших курсов и для всех, занимающихся воспитанием людей): Тип. Г. Т. Корчак-Новицкий, 1885. – 334 с.

10. Сириин Ефрем. О покаянии Творения святых отцев, в русском переводе: Творения в 80-и т. / Ефрем Сириин; [пер. с древнегреч. Ф. Верстова]. – М.: Московская Духовная Академия, 1844. – Т. 12. – 713 с.

11. Ушинский К. Д. Собрание педагогических сочинений. : Соч. в 2-х т. / К. Д. Ушинский – СПб.: АО Брокгауз – Ефронь, 1901. – 565 с.

12. Шлеман Александр. Исторический путь православия. – Нью-Йорк: изд-во имени Чехова, 1954. – 347 с.

13. Alzog J. Lehrbuch der Patrologie / J. Alzog. – Freiburg i. Br. 1866. – 632 p.

14. Gilson E. History of Christian philosophy in the Middle Ages. / E. Gilson. – New York. 1955. – 469 p.

15. Kihn H., Patrologie, / H. Kihn. – Paderborn 1904-1908. – 758 p.

16. Mohler J. A. Patrologie. / J. A. Mohler. – Regensburg 1840. – 547 p.

17. Roberts A., Donaldson. The Ante-Nicean Christian Library: Collected in 45 Volumes. / A. Roberts, J. Donaldson. – Edinburgh 1866-1872. – V. 3. – 685 p.

A. Яковенко

ОСОБЕННОСТИ РЕЛИГИОЗНОЙ СОСТАВЛЯЮЩЕЙ В СИСТЕМЕ ХРИСТИАНСКОГО ВОСПИТАНИЯ

В статье осуществляется христианско-экзистенциальный анализ проблематики христианской системы воспитания в контексте религиозно-философского исследования и экспликация традиционного христианского идеала воспитания личности учитывая разные уровни Евангельской рефлексии.

Ключевые слова: Святая Троица, Библия, религия, мораль, христианский идеал, христианское воспитание, Иисус Христос.

A. Yakovenko

RELIGIOUS COMPONENT PECULIARITIES IN THE CHRISTIAN EDUCATION SYSTEM

The article deals with the Christian existential analysis of the problem of Christian education system in the context of religious and philosophical studies and traditional Christian ideal of education of the individual in terms of his formation at various levels of the Gospel reflection.

Key words: Holy Trinity, Bible, religion, morality, Christian ideal, Christian education, Jesus Christ.

УДК 281.96:316.74

К. М. Вергелес

ПРАВОСЛАВ'Я В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова

Анотація. Стаття присвячена розробці методологічного підходу до релігії як фактору саморозвитку, як фактору історичних змін та фактору становлення і розвитку соціуму. Аналізуються зміни у ставленні до православної релігії в українському суспільстві в перехідний період.

Ключові слова: релігія, методологія, свобода совісті, церква, держава, релігійні організації, духовність, політика, фактор, ідеологія, суспільство, перехідний період.

Актуальність теми

Сьогодні в Україні характеризується підвищеним інтересом до проблем соціальної трансформації, при цьому на перше місце виходить всебічний аналіз різноманітних факторів, що впливають на її розвиток. У соціальній історії людства важко відшукати такий фактор, який впродовж століть відіграв би значнішу роль, ніж релігія. З давніх часів і дотепер релігія, яка розвивається і трансформується, нерозривно пов'язана з культурою та соціумом.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю осмислення сучасних соціальних процесів, тому що кардинальна трансформація українського

суспільства на межі ХХ – ХХІ ст. активізувала й зміни у релігійній сфері. В соціумі відбувся принциповий перегляд, переоцінка головних ідеологічних цінностей, змінилося ставлення до релігійної та культурної спадщини. Лібералізація законодавства сприяла активному входженню віруючих до політичного життя країни, створенню політичних рухів і партій релігійного спрямування. З'явилися нові релігійні течії та рухи, діяльність яких впливає на розвиток політичних відносин у соціумі. З іншого боку, діючи політики заради легітимізації тих чи інших форм соціальних відносин звертаються до релігійних норм, догматів і до релігійних організацій.